

A SZAKESTÉLYEK

Selmeci örökségünk egyik legkedvesebb és legszínesebb eseménye a szakestély. Talán ez az egyedüli diákhagyományunk, mely szinte változatlan formában maradt fenn mind a mai napig.

Eleinte csak a bányászok tartottak szakestélyeket a Schacht kocsmában. Mivel a hivatalos oktatási nyelv a német volt, így a szakestélyeken is németül beszéltek, így keresztelték el összejöveteleiket Schachttag-ra. A kiegyezés után a hivatalos nyelv a magyar lett, így az elnevezés is megváltozott Szakestélyre. Régebben a szakestélyeken szakmai jellegű dolgokat beszéltek meg, de nem volt hiány a nótázásban és a humorban sem. Az erdész szak megeremtése után jó ideig nem jelenhettek meg a szakestélyeken az erdészek. Amikor már ők is részt vehettek, kezdtek egyre jobban elmaradni a hivatalos, szakmai beszélgetések, és egyre inkább előtérbe került a jókedv, a nótázás. Eleinte még nem kaphattak tisztségeket, de később ugyanolyan jó burschok lettek, mint a bányászok és így egyforma joguk is volt. A magyaros érzést is elsősorban az erdészek hozták az ifjúsági életbe. A Burschenschaft feloszlása után a szakestélyeket az Ifjúsági Kör szervezte és nagyobb kocsmákban, a Városi Vigadóban (a „Wintri”-ben) és az Ifjúsági Kör épületében tartották. Sopronba kerülve a szakestélyek a Kaszinó - ma Liszt Ferenc Művelődési Központ - nagytermében zajlottak. Jelenleg a szakestélyek megszokott helye az Egyetemi Ifjúsági Ház, de tartanak szakestélyeket a város erre alkalmas vendéglőiben, az Erdészeti Múzeumban, stb. is. Általában évfolyamonként tartják, de kisebb baráti társaságok is szervezhetnek szakestélyt. Végzetek, öreg bányászok, erdészek, kohászok is szoktak szakestélyt tartani találkozóikon.

A szakestély lényege a rituális szabályok szerinti ivással egybekötött együttes nótázás, jókedv, humor, barátságos együttlét. A szakestély egy ünnepélyes alkalom, nem szabad túl gyakran tartani, inkább kevesebbszer, de jól meg kell szervezni. A szakestélyek optimális létszáma 50-150 fő. Ha túl sokan vannak jelen az a fegyelem rovására mehet. (Régen Selmecen 40-50 fős szakestek voltak.) Egy szakestély mindig valamilyen céllal jön létre, ennek megfelelően megvan a maga hivatalos megszólítása. A szakestélyen csak meghívottak vehetnek részt, akik keresztelt egyetemi polgárok. A szakestély meghívója az invitáló cédula (invicetli). Invicetlit először 1971. szeptemberében Budán, a Normafa vendéglőben tartott szakestélyre készítettek a Vadászati Világkiállításon dolgozó hallgatók. Steingrube Nakkösség invitáló céduláinak ötletét vették át. A szakestélyen csak illendő öltözékben lehet megjelenni.

A szakestély célja a kultúrált szórakozás, ehhez csak eszköz az ital. El kell érni azt, hogy mindenki megtiszteltetésnek vegye, hogy meghívták egy szakestélyre és ott ennek megfelelően is viselkedjék.

A szakestélyről a szervezőknek egy-egy Invitet, söröscimkét, korsót, a Házi-rendet illik az Erdészeti Múzeumnak ajándékozni. Évtizedek múltán az évfolyam-találkozón jól fog jönni, hogy valahol megvannak ezen emlékeink.

A szakestélyek tisztségviselői

A hivatali beosztások a szakestély tartamára elvesztik érvényüket. Egyedül a szakestély tisztségviselőinek van megkülönböztetett szerepe. Ez az egyik szépsége. A szakestély tisztségviselőit az a társaság határozza meg, amelyik a szakestélyt szervezi.

Szalagos tisztségviselők

Praeses - Elnök:

Feladata a szakestély levezetése és a további szalagos tisztségviselők kijelölése. Az elnök szava szent és sérthetetlen. Az elnöknek mindenki feltétlen engedelmességgel tartozik. A balekoknak csak a fuchsmajoron keresztül dirigál, mivel hozzá nem méltó, hogy a balekokhoz leereszkedjen. Szalagja fehér színű, ami az igazságosságát jelképezi. Az elnök tisztségét ideiglenesen vagy véglegesen átruházhatja másra. A burschok szakestélyein az egy évre megválasztott sörkirály volt az elnök.

Fuchsmajor - balekcsősz:

Feladata a sötét balekság istápolása. Ha egy balek szólni kíván a szakestélyhez, először a balekcsősznek kell szólnia, és ő, mint egy tolmács közvetíti az elnöknek. A balekasztnál foglal helyet, szalagja fekete színű, ami a balekok sötétségét jelképezi. Régebben az Ifjúsági Kör által megbízott bányász, esetleg kohász firma lehetett csak balekcsősz, akinek elengedhetetlen jelvénye volt a bányáslámpa, a farbör és a pálca.

Contrapunkt (Contra) - Visszhang:

Feladata eredetileg az elnök minden szavának szó szerinti, felerősített ismétlése pontosan, hűen (a felállást leülést, ivást, rágyújtást is utánoznia kellett). Azért volt erre szükség, mert a kocsmák zegzugos helyeire nem mindig jutott el az elnök hangja, így az elnök mondanivalóját ő továbbította szóról-szóra.

Ma már az a szerepe, hogy humoros, kifigurázott beszólásaival fokozza a szakestély hangulatát. Általában két személyt nevez ki az elnök erre a tisztségre (régen csak egy fő volt a Contra), akik az elnöki asztallal szemben, a terem másik végén helyezkednek el. Szalagjuk sárga, mely az elnökkel szembeni irigységet fejezi ki.

Selmecen a Contra köteles volt viselni a hosszú ökörszarvból készült Trinkhornt (ivóütköt), melyet a mellén vagy a hátán egy madzagon hordott. Ebből csak feledhetetlen napokon ittak. Ilyenkor a Praesestől adták sorra a kürtöt, ha kiürült újra töltötték. Abba hagyni az ivást csak akkor volt szabad, ha az utolsó ember teljesen kiitta a kürt tartalmát. Ez ritka véletlen volt. Ilyenkor a fuhrwerkeknek bőven akadt dolguk.

Cantus praeses (Cantus) - Nótabíró:

Feladata az aktuális nóták intonálása a szakestély folyamán. Általában szintén két ember viseli a tisztséget, akik az elnöki asztal közelében helyezkednek el. Szalagjuk piros színű, mely a tüzességet jelképezi.

Major domus - Háznagy:

Feladata a szakestély feltételeinek megteremtése: helyiség foglalása és berendezése, sör, zsíros kenyér és hagyma beszerzése, a kellékek biztosítása. Ő fogadja a vendégeket és kíséri őket a megfelelő helyre. Ő készíti el a házirendet és nevezi ki a nem szalagos tisztségviselőket. Az elnöki asztal közelében ül. Szalagja kék színű, mely a tisztességet jelképezi.

A szalagokat hagyományosan a jobb vállon viselik. Kivétel ez alól a Contra, aki - mivel az elnök tükörképe – a bal vállon hordja szalagját.

Nem szalagos tisztségviselők

Garatőrök (leibfuchs):

A szakestély „csaposai”. Minden szalagos tisztségviselő és a konzekvencia mellé jelöl ki a háznagy garatőrt (illetve a külön megtisztelt vendégek, valamint ha van, akkor az etalon részeg mellé is), akiknek kötelessége gondoskodni arról, hogy azok korsójában mindig legyen sör. A szakestélynek is vannak garatórei, akik az asztaloknál elfogyott sörök pótlásáról gondoskodnak.

Fuhrwerkek:

A szakestély „fuvarosai”, akiknek feladata az elhajlott, elfáradt személyek hazaszállítása.

Konzekvencia:

Sopronban kialakult tisztség. Mivel az Elnök tévedhetetlen, sohasem hibázik. Amennyiben ez mégis bekövetkezne a Konzekvencia vonja le a 'konzekvenciát' egy teli korsó sör fenéig ürítésével, melyet hangos „Vivat Praeses!” felkiáltás előz meg. Egy kevésbé tökéletes Elnök egy szakesten több konzekvenciát is elkoptat.

Krampampulifőző-mester:

Nevezetesebb szakestélyeken krampampulifőző-mestereket is kineveznek. Feladatuk a Krampampuli nevezetű ital elkészítése és tálalása a szakest résztvevői számára.

Etalonrészeg:

Egyes szakestélyeken etalonrészeg is van. Ez mostanában kialakult szokás. A szakest addig tart, ameddig az etalon el tudja mondani mondókáját. Ha nincs felszólalás, akkor az etalonrészeg mondókáján rágódik a szakest. Minél többet

foglalkoznak az etalonnal, annál rosszabb egy szakestély.

Régebben Selmecen Saufcomisserek (ivóellenőrök) is voltak, akik kék szalaggal végigjárták a vendéglőket és schachttagra utasították az ott mulató akadémiásokat.

A szakestély lefolyása

Amikor mindenki leült és elfoglalta a helyét, leoltják a lámpákat és meggyújtják az asztalon lévő gyertyákat. A Cantus praeses elkezd intonálni a „Szakestély” című nótát. Ezután következik az elnökválasztó nóta:

„Nincs még nekünk elnökünk, elnökünk, elnökünk...”

Ekkor valaki megszólal, hogy „Legyen az elnökünk...”, ilyenkor humoros beszólások szoktak elhangozni. A többiek hangos „Pfüj”-olással leszavazzák a közbeszólót. Ezután folytatódik a nóta a következő strófával: „*Nem lesz nekünk elnökünk...*” Ez a strófa addig ismétlődik (vagy a „*Sosem lesz már elnökünk...*” váltja fel, ha sok a bekiabálás), amíg be nem fejeződnék a humoros hozzászólások, és a Major domus be nem kiáltja a szakestély Elnökének a nevét. A szakestély „Vivat!”-tal üdvözlö az Elnököt, aki az Elnöki asztalhoz megy és az Elnöki szalagot a vállára veszi. Közben a többszöri „Vivat!”-ot felváltja az ide illő strófa: „*Van már nekünk elnökünk...*”.

A dal után az Elnök így szól: „Tisztemet tisztelettel átveszem!”. Ezután így szól: „Felkérem a szakest résztvevőit, hogy közösen énekeljük el himnuszainkat.” A szakestély ezeket természetesen felállva énekl. A himnuszok sorrendje: Bányász-, Erdész-, Kohász- és Faiparos himnusz. (Székesfehérváron és Dunaujvárosban nemcsak ezeket a himnuszokat énekl, hanem az ott előforduló szakok himnuszait is: Geodéta-, Gépész himnusz stb.). A himnuszok után az Elnök így szól: „A bányász, erdész, kohász és faiparos szakok felvirágoztatására általános eks!” (vagy „A selmeci szakok és az összes testvérkar felvirágoztatására általános eks!”). Ezután az Elnök kinevezi a többi szalagos tisztségviselőt. (Valamikor az elnök először kinevezi a szalagos tisztségviselőket, és utána utasítja a Cantusokat a himnuszok intonálására.) Ezt követően az egyik Cantus elénekl az elnök tiszteletére a „Praeses dalát”, majd az elnök feláll és elénekl a „Fiúk, ha majd remeg kezemben” című nótát. Ezután utasítja a Háznagyot, hogy olvassa fel a Házirendet. Ha a Háznagy végzett a Házirend felolvasásával felkéri a jelenlevő legidősebb Firmát a hitelesítésére. A Házirendet a Major domus a terem falára függeszti, és utána kinevezi a szalag nélküli tisztségviselőket. Az Elnök, üdvözlő beszéde után „bekapcsolja” a Contrapunctokat, ezzel véget ér a szakest bevezető része.

A szakestély a házirend szerint folytatódik. Ha valaki szólni kíván, akkor hangos „Vocem preco!”-val (Szót kérek!) és magasba tett jobb kezével kell jeleznie szándékát. Ha az elnök engedélyezi a felszólalást, akkor a „Habeas!” (Ti-

ed a szó!), ha nem engedélyezi, akkor a „Non habeas!” (Nem adok szót!) kifejezést használja. Ha valaki megkapja a szót, akkor feláll és megszólítja a szakestélyt. A szakestély hivatalos megszólítását a házirend tartalmazza. Pl.:

Mélyen tisztelt balekkeresztelő szakestély!

Magas Praesidium!

Legmagasabb Praeses!

(A „Legmagasabb” helyett sokszor humoros jelzők szoktak elhangzani.) Ezt követően mondhatja el az illető a mondandóját.

A szakestély egyéb kifejezései

Silentium!	-	csend
Silentium eks!	-	csend feloldva, szünet kezdete
Eks!	-	korsót fenéig üríts
Tükrös!	-	addig kell inni, míg nem látni a korsó alját
Propoena!	-	büntetés (ma már nem használatos)
Vivat Praeses!	-	Éljen az Elnök!
Tempus helyemre és italomra!	-	Fenntartom helyemet és italomat! (Ha valaki el kívánja hagyni a termet feltartott bal kézzel ezt a kifejezést kell mondania.)

A szakestély első felszólalásai általában komoly pohár jellegűek, amelyeket később humorosabb felszólalások váltanak fel. Szakestélyeinken gyakran meghívott vendégek is részt vesznek (tanáraink, végzett hallgatók, testvérszakok hallgatói). Az ő köszöntésükre eléneklik a „Vendégköszöntő”-t. Ha a vendégek között bányászok is vannak, akkor az ő tiszteletükre elhangzik a „Tisztelet a bányász szaknak!” című nóta. A testvérszakok hallgatói általában ajándékot is hoznak, amit az Elnöknek adnak át. Ezt a gesztust természetesen nekünk is illik viszonzni, ha egy szakestélyen vendégként veszünk részt.

A szakestélyek hivatalos itala hagyományosan a sör (néha boros szakesteket is tartanak). Ha valaki nem sört kíván inni, hanem valamilyen más alkoholt vagy esetleg alkoholmentes italt, akkor „sörimpotenciát” kell kérnie. Ilyenkor a szellemes kifogásokat értékeli a leginkább. (Természetesen az eltérő italokról a sörimpotenciát bejelentő illetőnek kell gondoskodni.)

A szakestélyen sértődésnek helye nincs. Gyakran előfordul, hogy a jelenlevő oktatót vagy egymást kifigurázzák egy-egy humoros felszólalásban. Az adott illető azonban nem sértődhet meg, mert tudja, hogy a szakesten ezt bárki megengedheti magának. Ha mégis előfordulnak nézeteltérések, akkor az elnök sörpárbajt rendelhet el. Ilyenkor felszólítja a háznagyot a sörpárbaj előkészítésére. Két széket a terem közepén egymásnak háttal állítanak, és két korsót megtöltenek sörrel. Az elnök kinevezi a pártatlant, vagy bírót (eredetileg a sértett fél joga volt megválasztani), aki levezeti a sörpárbajt. A bíró a párbajozókkal ismerteti a sza-

bályokat. Egymásnak háttal fel kell állniuk a székre. Ezután a bíró elvégzi a kalibrálást, vagy azt két szekundánssal elvégezteti. Ennek során addig szürcsöli, vagy szürcsölteti a sört, míg megítélése szerint egyenlő nem lesz. Ha a szint túlságosan lecsökken, a korsók feltöltendők és újból hitelesítendők. Ezután a párbajozóknak odaadják a korsókat, akik a bíró „Korsókat fogj! Ajakhoz! Ajaktól három ujjnyira! Garatra eks!” vezényszavai után nekilendülnek annak tartalmának. Az a győztes, aki előbb kiissza korsóját és kimondja a jelszót (ami általában egy nyelvtörő szó), korsóját felfordítva mutatja, hogy az utolsó cseppet is kiitta és a végén a „Vivat Praeses!” dicsőítést kimondja. A sörpárbaj végén a bíró kihirdeti az eredményt.

A szakest felénél a Praeses szünetet rendel el. Hagyományosan a szünet végét a „Szerencse fel! A tárna vár” című dal jelzi. A nóta ideje alatt mindenkinek el kell foglalnia helyét.

Ünnepélyesebb szakestélyeken krampampulit is főznek. A krampampuli magas alkoholtartalmú ital, cukrozott rumból és gyümölcsökből készül, fűszerekkel ízesített. Elkészítése a krampampulifőző-mesterek feladata és titka. Felszolgáltkor meggyújtják és az elnöki asztalra helyezik. Az elnök elfújja a lángot, majd az italt kiporciózzák a szakestély résztvevőinek. Ezalatt a Krampampuli nótát éneklie a szakest.

Nagy ritkán előfordul, hogy a szakestélyen valamelyik Firma sördoktor szeretne lenni. Ezt bejelenti az Elnöknek, aki - ha engedélyezi azt - utasítja a balekcsósz, hogy az illető mellé állítson egy balekot. A baleknak kötelessége gondoskodni arról, hogy a jelölt korsója állandóan tele legyen, illetve minden korsó után egy gyufaszálat kell tennie a bal zsebébe. Amint a jelölt 20 sört megivott, a balek ezt jelzi a Fuchsmajornak, aki ellenőrzi, hogy a 20 szál gyufa valóban megvan. Majd az elnöknek bejelenti, hogy a Firma kész a doktorátus megszerzésére. A Major domusnak gondoskodnia kell egy 5 liter űrtartalmú, kétfüles korsóról tele sörrel. Ha egy hajtásra, szusszantás nélkül kiissza az 5 litert, akkor dupla doktor (dr. Dr.) lesz. Ha nem egy szusszantásra, de kiissza akkor kis doktor (dr.), ha pedig nem tudta kiinni, ismétlésre utasítják, de csak fél év eltelte után.

Ha a fegyelmet már nehéz fenntartani a fokozódó hangulat miatt, akkor az elnök bezárja a szakestély hivatalos részét és utasítja a Cantusokat a szakestély végét jelző nóták intonálására. Ezek sorrendben:

1. **Gaudeamus** (a „Vivat academia...” résznél a szakestély feláll és a többi dalnál is állva marad)
2. **Ballag már a vén diák** (manapság kikopóban lévő szokás, hogy a résztvevők egymást átkarolva, ritmusra jobbra-balra ringva éneklie)
3. **Visszapillantás** (a „Fel hát barátim kézbe kéz...” versszak alatt a résztvevők fogják egymás kezét, és közben ritmusra előre-hátra lengetik),
4. **Szakestély végére.**

Ezután véget ér a szakestély hivatalos része és kötetlen mulatozás, nótázás következik.

Nevezetesebb szakestélyek

balekkeresztelő szakestély:

A Firmák ezen szakestély keretein belül keresztelik meg a pogányokat, akik itt válnak igazán egyetemi polgárokká.

Stafétaátadó szakestély:

A Firmák, Valétálásuk előtt átadják a stafétát balekjaiknak. A szakestély első felében az öreg, leköszönő Firmák viselik a tisztségeket, majd a szünet után átadják azokat az addigi balekoknak, akik ekkor válnak kohlenbrennerekké. (Az eddigi tisztségviselők garatórei lesznek az új tisztségviselők.)

Firmaavató szakestély:

Az addigi kohlenbrennerek belépnek az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Firmák karába, Firmává avatják őket. Ilyenkor a firmajelöltek névre szóló korszót kapnak, amiből az avató beszéd (és „A Firmákra” című nóta) után ekset kell inniuk. Ekkor firmaavató levelet kapnak az új választott firmanévvvel (ami lehet a régi baleknév is). Az Elnök rendszerint tanár (pl. az évfolyamfelelős tanár - ha van az adott szakon és évfolyamon). A gyakorlatban ez a szakestély nem létezik, ugyanis a Firmák mindig is Firmák voltak! balekból pedig soha nem lehet Firma!

Valéta szakestély:

A különböző testvérkarokon más az elnevezése. E szakestély célja, hogy a valétaszalaggal és korszóval (gyűrűvel, kupával) jelképezze, hogy a jelenlevőket búcsúzókká nyilvánítja.

Gyász szakestély:

Keresztelt egyetemi polgár, vagy oktató halálakor emlékére gyász szakestélyt tartanak.

Egyéb szakestélyek:

balekszámláló szakestély:

Az első félév után rendezik. Jelképesen a levizsgázott balekok számbavételére szolgál.

Walden/Veblenavató szakestély:

A frissen elkészült waldenek/veblenek hivatalos felavatására tartják.

Felező szakestély:

Az egyetemen eltöltött időszak felét jelképezi.

Szent József szakestély:

Faipari mérnök hallgatók szervezik, a faiparosok védőszentjének tiszteletére. Az elnöknek József nevezetűnek kell lennie.

Emlékavató szakestélyek:

Korsót, fokost vagy egyéb alkalmi emlékeket avatnak ezeken a szakesteken.

Szamárszakestély:

A visszaírt hallgatók szakestélye .Rendszerint a legtöbbet visszaírt hallgató a praeses.

Egyesített szakestélyek:

Amikor a selmeczi hagyományok szerint élő testvérkarok diákjai közösen tartanak szakestet, (pl. a Selmeczi Diáknapokon tartott, vagy a soproni-dunaújvárosi hallgatók által életre hívott Gazdász-Közgazdász szakestélyek ilyenek).

